

In opstanding is niet gemakkelijk te geloven. We denken wel eens dat dit alleen voor moderne mensen geldt. Of voor ongelovige mensen. Maar gewone, nuchtere mensen van alle tijden en alle plaatsen hebben het moeilijk gevonden om te geloven dat iemand uit de dood opstaat. Opstanding is niet iets dat zelden voorkomt, maar iets dat eigenlijk nooit voorkomt. Als dan toch verteld wordt dat iemand uit de dood is opgestaan, is dat hoogst ongeloofwaardig en zal het zich eerst moeten bewijzen tegen een gezonde argwaan in. Anderzijds, als het inderdaad echt gebeurd is, heeft het een unieke betekenis in de hele wereldgeschiedenis en is dan van belang voor ieder mens.

Dit tweeledige besef zie je terug in de Bijbelverhalen over de opstanding van Jezus. Zij geven ruimte aan dat ongelooflijke en die argwaan, maar ook aan de wereldhistorische betekenis ervan. Laat ik beginnen met het eerste, de sterkste tekst daarover komt uit Markus: 'De vrouwen gingen uit het graf en vluchtten weg van het graf, want schrik en ontsteltenis hadden hen overweldigd. En uit vrees zeiden ze er niemand iets van' (16:8). Het heeft niet veel gescheeld of dit was het einde van het oudste evangelie geweest: schrik, ontsteltenis, zwijgen. Mattheus is gematigder, hij vermeldt een gemengde reactie: 'Terstond gingen de vrouwen weg van het graf, met vrees en grote vreugde.' Behalve vreugde is er kennelijk ook nog zoveel vrees, dat Jezus de vrouwen, als zij onderweg zijn naar de discipelen, tegemoet komt om hen gerust te stellen: 'Wees niet bang. Vertel mijn broeders dat zij naar Galilea moeten gaan, daar zullen zij mij zien'.

Eerst de vrouwen, en later de discipelen, ze hebben allemaal hun grote vragen bij de opstanding. Ze moeten over de streep getrokken worden, door de engelen bij het graf, en door Jezus zelf. Dat doet hij door voor hen te verschijnen, maar ook door terug te grijpen op wat hij vóór zijn sterven al had gezegd. Zo merken ze, dat hij betrouwbaar is: de heer heeft het van te voren gezegd en nu komt het uit. En zo wordt de uitzonderlijke opstanding geloofwaardiger.

¶ Al worden zo niet alle vragen weggenomen. Om maar één vraag te noemen, die zeker bij sommigen van ons opkomt: is Jezus wel echt verschenen? Misschien was het inbeelding van zijn volgelingen, een soort suggestie. Wel, hoe kun je dit nagaan? Dan moet je bv kijken waar en wanneer de verschijningen plaats vonden. Als dat in de getuigenissen overeenkomt, zijn zij beslist geloofwaardiger.

Alleen, als we plaats en tijd van de verschijningen nagaan, stuiten we op een probleem, want de evangelieteksten zijn op dit punt niet eensluidend. –Het bekendst is Lukas. Hij vertelt dat Jezus in Jeruzalem is verschenen, eerst aan de vrouwen (bij het graf) en later aan de discipelen (in de gesloten kamer). Later gingen ze naar de olijfberg en daar is Jezus ten hemel gevaren. U zult het herkennen: dit is het verhaal zoals het ons meestal verteld is. Maar Mattheus vertelt een ander verhaal.

U hebt het gehoord: volgens Mattheus is Jezus aan de vrouwen verschenen in Jeruzalem (bij het graf), maar aan de discipelen pas in Galilea (op een berg). Op die berg geeft de heer aan hen zijn laatste opdrachten: 'Maak alle volken tot mijn leerlingen, en doop hen. Ik ben met u, tot de einden van de aarde.' Wie verwacht dat Jezus nu, vanaf die berg, ten hemel vaart, vindt daarover bij Mattheus geen woord. Alsof Jezus niet weggaat, maar bij zijn volgelingen blijft, zij het anders dan vroeger.

Er zijn dus duidelijk verschillen tussen Mattheus en Lukas. Kritische of ongeduldige lezers zullen denken: Zie je wel, de verhalen spreken elkaar al tegen, hoe moeten wij hen dan geloven? Misschien is de hele opstanding wel verzonnen. –Dat zullen veel joden en romeinen in Jezus' tijd ook gedacht hebben. Toch is deze conclusie te snel getrokken. Om de verschijningen te aanvaarden zijn goede redenen nodig, maar om ze af te wijzen zijn óók goede redenen nodig. Waarom zou het onmogelijk zijn dat Jezus in Jeruzalem en in Galilea verschenen is? In feite is dat ook wat het oudste evangelie, van Markus, en het jongste evangelie, van Johannes, zeggen. Kennelijk hebben Mattheus en Lukas een

selectie gemaakt uit een breder fonds van berichten over de verschijningen van Jezus. Wie niet álle waarheid vertelt, vertelt nog geen onwaarheid.

Natuurlijk moet je dan nog wel verder zoeken naar de redenen die Mattheus en Lukas hebben gehad om maar één plek van verschijning te noemen. Maar die zijn niet zo moeilijk te vinden. Misschien kunnen we daarover bij de koffie nog verder praten, nu ga ik gauw door naar wat belangrijker is voor ons geloof in de verschijningen van Jezus.

¶ Als de evangelisten elk op hun eigen wijze berichten over de verschijningen, wat zegt dat over hun betekenis? Wat is een verschijning eigenlijk en wat wil die ons zeggen? Waarom verschijnt Jezus? Voor Mattheus is een verschijning van Jezus eenvoudig het bewijs dat hij leeft, en dat hij nu met zijn mensen is overal waar zij heengaan, om anderen te bewegen in zijn voetspoor te gaan. Bij Mattheus krijgt dit nog een persoonlijke noot, want Jezus geeft dit bewijs op de plek waar hij zijn mensen geroepen heeft. Na zijn dood in Jeruzalem moeten de discipelen weer in Galilea beginnen – daar waar het begon: thuis en op het werk. Daar is altijd de beste plek om te beginnen!

Jezus' verschijning is een bewijs dat hij leeft – al is dat bewijs niet *nodig* om daarin te geloven. Jezus geeft die extra steun graag, maar die is niet *noodzakelijk* om van zijn heerschappij in hemel en op aarde zeker te zijn. Dit blijft bij Mattheus wat op de achtergrond en zien we sterker bij bv Johannes. Daar horen we hoe Jezus met zijn verschijningen zijn discipelen nadrukkelijk tegemoet komt, hij wil hun twijfel wegnemen en levert voor zijn opstanding bewijs – denk maar aan het verhaal van de ongelovige Thomas. Anderzijds zegt Jezus juist ook tot Thomas: Jij gelooft omdat je gezien hebt, zalig zijn zij die niet zien en toch geloven.

Als Jezus verschijnt, toont hij dat hij leeft. Voor Mattheus betekent dit dat Jezus nu anders (zelfs beter) bij zijn volgelingen kan zijn dan tijdens zijn gewone leven. Bij Lukas vinden we de bekende onderscheiding en fasering: opstanding, verschijningen, hemelvaart en vertegenwoordiging door de Heilige Geest. Vanaf Pasen leeft Jezus op vier verschillende wijzen! Mattheus vereenvoudigt dit: vanaf Pasen leeft Jezus, en is met ons. Dit kan wat verwarring geven, maar Mattheus kan ons ook helpen om Lukas' bekende onderscheidingen beter te begrijpen. Mag ik dat in een paar punten aangeven.

Mattheus maakt als eerste duidelijk, dat verschijnen niet hetzelfde is als opstaan. Jezus is opgestaan, in Jeruzalem, maar verschijnt in Galilea. Dat is 200 km verderop, en dat is ook een afstand in tijd, want dat loop je niet in een paar dagen. Door zijn opstanding heeft Jezus kennelijk een onzichtbaar bestaan gekregen, van waaruit hij op verschillende tijden en plaatsen kan verschijnen.

Dat brengt meteen bij het volgende punt, want wat is dat voor een onzichtbaar bestaan? Bij Mattheus wordt duidelijk dat de discipelen niet de geest van Jezus zien. Zij zien ook zijn lichaam. Dat lichaam dat de vrouwen niet meer in het graf hadden gezien. Het graf was leeg – dat was zeker een reden voor hun ontsteltenis. Om te geloven in Jezus' opstanding moeten zij geloven, dat zijn lichaam is meegegaan in een nieuwe vorm van leven. Dat gaat er niet zomaar in en is niet zomaar te verwerken: Jezus' lichamelijk leven binnengegaan in een andere, voor ons onzichtbare vorm van bestaan. – Bij andere evangelisten vinden we eenzelfde oog voor de lichamelijke kant van de opstanding. Volgens Johannes herkennen de discipelen Jezus aan zijn kruiswonden; die mogen ze zien en aanraken. Hij die daar levend voor hen staat is degene die aan het kruis hing, maar nu geen pijn meer heeft.

Op deze wijze maakt Mattheus' vereenvoudigde berichtgeving nog iets duidelijk. Het opstaan van Jezus is eigenlijk al zijn hemelvaart. Wat Lukas schildert als een apart moment in de geschiedenis van Jezus en zijn discipelen, kan ook getekend worden als iets dat vanaf paasmorgen al aan de orde is. Door op te staan ging Jezus 'naar de Vader' (zoals Johannes het zegt), en als hij verschijnt, laat hij zich vanuit die onzichtbaarheid zien. Daar is hij naar lijf en ziel, verborgen bij God. Volgens Mattheus, in

het slotakkoord van zijn evangelie, zit Jezus al aan Gods rechterhand en laat hij zich vandaar zien aan zijn discipelen. ‘Mij is gegeven alle macht in de hemel en op aarde. Ik ben met u, altijd en overal.’

Tenslotte maakt Mattheus’ berichtgeving ook duidelijk wat opstanding *niet* is. Opstanding is geen terugkeer in ons aardse bestaan. Als Jezus opstaat uit de dood, krijgt hij niet zijn oude leven terug, maar krijgt dat oude leven een nieuwe vorm. Juist Mattheus die geen apart hemelvaartverhaal heeft – alsof Jezus gewoon op aarde blijft – laat merken dat Jezus’ verschijning daar op die berg in Galilea iets anders is dan een gewone ontmoeting. Hij is niet met zijn discipelen meegewandeld van Jeruzalem naar Galilea, zij moesten daar zelf heen. Zoals ze straks ook zelf de wereld in moeten. Hij is daar ook niet bij hen zoals hij drie jaar lang bij hen was. Als Jezus verschijnt, vallen ze op de knieën en aanbidden hem. Zoals past bij een verschijning van de Heer in het Oude Testament.

¶ Mattheus bericht dus dat Jezus is opgestaan, dat hij bij de Vader is, als zijn rechterhand, en dat hij vanuit deze onzichtbaarheid zich laat zien aan zijn volgelingen. Hij had dit niet hoeven doen, hij had het kunnen laten bij de oproep om te geloven in zijn opstanding. Maar hij doet het, hij laat zich zien. Waarom? Waarom verschijnt hij? Wat is de zin van de verschijningen?

Die zin moet te maken hebben met het feit dat Jezus maar een beperkt aantal keren verschijnt. Dat zijn er bij elkaar heel wat geweest (Paulus noemt nog een verschijning aan 500 mensen tegelijk) en over een wat langere tijd (Lukas zegt: 40 dagen), maar ook zo blijft het toch een beperkt aantal keren in een beperkte tijd. Wat Lukas beschrijft als Jezus’ hemelvaart is eigenlijk het einde van de verschijningen. Vanaf dat moment treedt Jezus niet meer uit de onzichtbaarheid, die hij met zijn opstanding al binnenging. Hij zal er nog maar één keer echt uittreden: bij zijn wederkomst.

Waarom dus die verschijningen, dat beperkt aantal verschijningen? Het antwoord ligt eigenlijk voor de hand: Jezus wil daarmee het geloof in hem als Heer en Redder een hart onder de riem steken. Hij begrijpt de twijfel en vrees van zijn volgelingen – toen en nu. Maar hij wil dat we hem geloven, en daarom is hij bereid ook enig bewijs te geven om zijn woord geloofwaardig te maken. Hij verschijnt. Hij verschijnt een aantal keren: genoeg om ons geloof die extra troost en steun te geven.

En dat doet hij volgens Mattheus op een berg in Galilea. Dat geeft ook nieuwe steun aan de leefregels van Jezus, de regels die hij vóór zijn dood op een berg gegeven heeft. De Bergrede en de navolging van Christus worden door de opstanding en hemelvaart opnieuw van kracht. Want nu kan Jezus niet alleen zeggen, maar ook laten *zien*, dat een leven in zijn gezelschap en in zijn voetspoor geen doodlopende weg is. Als we alleen *geloven* dat Jezus is opgestaan terwijl we hem alleen als gekruisigde hebben *gezien*, zou dat heel wat zwaarder vallen. Maar nu is *te zien*, dat het volgen van Jezus leidt tot een leven waaraan ook de dood, zelfs een voortijdige pijnlijke dood geen einde kan maken.

Ja, daarvoor val je op de knieën.

UIT DE LITURGIE

Orgelspel

Stilte

Bemoediging

allen gaan staan

O: Onze hulp is in de Naam van de Heer

A: die hemel en aarde gemaakt heeft

O: die trouw houdt tot in eeuwigheid

A: en niet loslaat wat zijn hand begon.

Drempelgebed

Openingslied 24:2,3

Groet: V: De Heer zij met u,

G: Ook met u zij de Heer *daarna gaan alle zitten*

Woord van welkom en Inleidend woord

Gebed om de nood van de wereld

Glorialied: 619: 1,2,3

Moment met de kinderen en kinderlied

Zondagsgebed

Eerste lezing: Mattheus 28: 1 t/m 10

Lied: 617: 10 (vrouwen), 11 (mannen), 12 (vrouwen), 13 mannen),14 (vrouwen), 15 (mannen)

Tweede lezing: Mattheus 28: 16 t/m 20

Lied: 111:5,6

Verkondiging

Lied: 836:1,2,3

Gebeden met responsie: 368f

Stil gebed Onze Vader

Mededelingen door de ouderling van dienst

Inzameling van de gaven

Slotlied: 630:1,4

allen gaan staan

Zegen & gezongen amen

Orgelspel

Inleidend woord

U allen hartelijk welkom in deze dienst, ook zij die meeluisteren via de web-radio of internet. Van-
daag, de derde zondag tussen Pasen en Pinksteren, staan we stil bij Jezus' verschijningen na zijn op-
standing, en bij het unieke boek dat daarvan op wonderlijke wijze van getuigt, de bijbel.

Gebed voor de nood van de wereld

Heer Jezus, toen u uw discipelen riep, was dat voor elk van hen een grote stap. Toen u stierf, viel al-
les waarvoor zij drie jaar gewerkt hadden hen uit handen. En toen u opstond, kregen zij nieuwe
moed om de missie op nieuwe wijze op te pakken. Daarom bidden wij u

- voor allen die aantreden om een belangrijke taak in de kerk of in de wereld op zich te nemen. Daar is moed voor nodig, daar kunnen zij ook uw hulp, Heer, goed bij gebruiken. *Zo bidden wij u allen..*
- voor allen die moeten terugtreden en waardevol werk neerleggen. Daar is misschien nog meer moed voor nodig, om daarin een goede houding te bewaren. Wees met hen, Heer! *Zo bidden wij u..*

- voor allen die terugtraden en na enige tijd toch weer nieuw werk oppakten. Voor hen, om nieuwe moed en nieuwe steun, Heer, *bidden wij allen tezamen..*

Moment met de Kinderen

Kinderen gaan door met verhalen over het begin, nu het verhaal van de zonderval. We zingen lied 288. Bij terugkomst laten ze zien wat ze gemaakt hebben: collages met dieren. Ze vertellen over het paradijs en wat daar gebeurde.

Toen de eerste mensen niet naar God luisterden, kregen ze ook met elkaar ruzie. En toen ging het ook niet goed met de planten en de dieren. Dat zien we nog steeds: als de mensen vooral aan zichzelf denken, zorgen ze niet goed voor planten en dieren. Is dat niet zonde?

Gebed van de Zondag

Heer, de bijbel is een wonderlijk boek. Het lijkt wel onuitputtelijk. We kunnen een tekst lezen en na vele jaren herlezen en verbaasd staan over wat daar allemaal staat, wat we zo niet eerder hadden zien staan. Help ons, Heer, om de unieke waarde van uw boek te ontdekken en te blijven ontdekken! Help ons bovenal om in dit boek uw stem te horen, uw woord voor ons leven.

Herdenken overledene

Graag wil ik iemand herdenken die in de gemeente vrijwel onbekend is, maar niettemin tot onze gemeente behoort. Op 14 april is in de leeftijd van 66 jaar overleden Jannetje Johanna van Pijkeren-Plette. Zij woonde met haar man aan de Havenstraat 164A. We steken voor haar een kaars aan met het licht van Christus en zijn een ogenblik stil.

Gebeden

Diaken

Heer Jezus, wij danken u dat er in het geloof ook plaats is voor twijfel en schrik. Velen van ons hebben geleerd dat ze aan u als Heer niet mochten twijfelen, niet toen u gekruisigd werd en zeker niet toen u opstond. Maar de vrouwen renden bevreesd en ontsteld weg van het lege graf, zo staat het gewoon in de Bijbel, zonder enig verwijt. En daar staat ook, dat u hen in alle liefde tegemoet gekomen bent met uw verschijning. Dank U wel, Heer, voor deze dubbele troost. *Zo bidden wij U allen...*

Predikant

Heer Jezus, de vrouwen en de discipelen moesten uw opstanding eerst geloven, maar daarna bent u ook aan hen verschenen. Wij hebben alleen de vrouwen en de discipelen zelf, we moeten hen geloven zonder de bevestiging van een verschijning. In feite hebben wij ook de vrouwen en discipelen niet meer, we hebben alleen nog de verhalen over hen, we moeten *die* geloven. Help ons, Heer, u wilt dat ook wij in uw opstanding geloven, wij staan verder van het lege graf dan uw eerste volgelingen, kom ook ons tegemoet, zo ver als nodig is om ons voor de Paasboodschap te winnen. *Zo bidden wij U allen tezamen...*

Heer Jezus, we hebben niet één verhaal over uw leven, maar vier. De vier evangeliën maken elk hun eigen selectie uit de berichten; zij lijken soms te botsen, maar meestal leggen zij elkaar uit, door vereenvoudiging of juist door meer detail te geven. Dank U voor deze getuigenissen, die ons geloof sterken! Geef dat zij ook een voorbeeld mogen zijn voor onze wijze van berichten doorgeven. Als wij vertellen over iets dat gebeurd of gezegd is, komen we zo snel tot versies die elkaar niet aanvullen of ondersteunen, maar ontkennen en afbreken. Heer, confronteer ons met onze onvruchtbare diversiteit, doorbreek die, stem ons weer af op uw realiteit en op elkaar. *Zo bidden wij U allen tezamen..*

Wegzending en zegen

Deze wegzending kwam bij me op toen tijdens de collecte Ineke heftig begon te huilen. Ik liep naar haar toe, maar kon niet horen wat ze zei.

We mogen hier weer vandaan gaan met de zegen van onze Heer. Ik doe dat vandaag iets anders dan anders, ter ere van een traditie die Ineke Smit een tijdje geleden ingezet heeft, nl om zo nu en dan ook voor de zieken een kaars aan te steken. Dat ga ik nu doen zodat we die kaars, die voorbede met ons meedragen de kerk uit naar huis.

Ik steek een kaars aan de nog gloednieuwe paaskaars aan, houdt die hoog in één hand en breid de andere hand voor de zegen.

‘De Heer zegene u en Hij behoede u, Hij doe zijn aangezicht over u lichten en geve u zijn vrede’

Na de zegen loop ik door het gangpad, nadat ik Ineke een arm gegeven heb.

Uit de nagesprekjes

- Bij veel gemeenteleden bleek het woord ‘verschijning’ vooral de gedachte aan een geest (‘geestverschijning’) op te roepen. We hoeven dan niet meteen aan een hallucinatie denken; we kunnen ook denken aan een verschijning tijdens een sessie met een medium. Maar in de evangeliën gaat het om meer dan het verschijnen van een geest (bv van een overledene). Jezus laat zich aan zijn lichaam herkennen, een lichaam dat de dingen kan doen die ons lichaam doet (zoals eten, aangeraakt worden), maar die ook dingen kan doen die ons lichaam niet kan (bv door een gesloten deur binnenkomen). Een lichaam als het onze dus, herkenbaar als het zijne toen hij nog met hen was, tot en met de tekenen van zijn uiterst pijnlijke einde, maar zonder de pijn daarvan, en met een dimensie extra, van waaruit het zich zichtbaar en onzichtbaar kan maken.
- Zijn de verschijningen na veertig dagen inderdaad gestopt? In de hele kerkgeschiedenis hebben mensen geclaimd, dat Jezus aan hen verschenen is. –Mensen claimen ook dat bv Maria aan hen verschenen is. Ik neig ertoe om de verschijningen na Pinksteren, voor zover ze authentiek zijn (er is soms ook sprake van massahypnose of inbeelding), wèl in de categorie geestverschijningen te plaatsen. Die zijn dus niet onwerkelijk, maar wel onlichamelijk, ze zijn niet fysiek. Een sterk voorbeeld daarvan vinden we al vroeg in de kerkgeschiedenis: bij Paulus. Jezus verschijnt aan hem op de weg naar Damascus. Dat lijkt me dus een andere vorm van verschijning dan die aan de vrouwen en discipelen.